

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Ключові слова: ратифікація, Римський статут, Міжнародний кримінальний суд, злочини, скоєні російськими військовими, злочини, скоєні українськими військовими, міжнародне правосуддя, воєнні злочини.

Науковий керівник: асистент кафедри міжнародного та європейського Національного університету «Одеська юридична академія» Бугаєць Альона Сергіївна.

Юрченко Дар'я Володимирівна
здобувачка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ГУМАНІТАРНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ росії ПРОТИ УКРАЇНИ

Міжнародно-правове регулювання проблематики гуманітарної інтервенції є досить складним та суперечливим, оскільки повинно охоплювати конфлікт між двома основним принципами міжнародного права: суверенітету держав та захисту прав людини.

Передусім слід вказати, що термін «гуманітарна інтервенція», з одного боку, передбачає втручання в справи іншої держави з метою запобігання або зупинення масових порушень прав людини, як-от геноцид чи етнічні чистки. З іншого боку, застосування гуманітарної інтервенції є винятком з основного принципу міжнародного права про неприпустимість втручання у внутрішні справи держави, що закріплено у положеннях Статуту ООН, та може порушувати суверенітет держави [1]. Отже, головним змістом концепту гуманітарної інтервенції є делегітимізація державного суверенітету у разі грубих та систематичних порушень державою прав і свобод людини на її території.

Зазначимо, що науковими розробками, які охоплюють питання правових аспектів гуманітарної інтервенції, збройних конфліктів та міжнародного права в

контексті агресії росії проти України займалися такі теоретики та практики, як: О. Задорожній, М. Гнатовський, І. Кресін, В. Василенко, Р. Петров, Т. Сліпачук та інші. При цьому, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, які мають вагоме теоретичне та практичне значення для розуміння правових та політичних наслідків таких конфліктів, а також шляхів щодо їх подолання, залишилось чимало не досліджених питань, пов'язаних із проблематикою гуманітарної інтервенції росії проти України. У зв'язку із чим в українських реаліях проведене дослідження може бути використано як чинник підвищення ефективності правового регулювання проблематики гуманітарної інтервенції росії проти України та прогнозованих трансформаційних змін у вказаній сфері.

Видається, досить переконливою є позиція Б. Глотова та Л. Калитюк, які вказують, що прагнення в обмеженні суверенітету держави є нічим іншим, як створенням умов для інакшого тлумачення міжнародного права з огляду на певних суб'єктів, які мають до цього інтерес [2]. Сказане досить чітко відображає сучасні реалії, в умовах яких з упевненістю можна говорити про прагнення росії виправдати свої агресивні дії перед міжнародною спільнотою, тлумачити по-своєму норми міжнародного гуманітарного права, використовувати так зване право на ведення війни (*jus ad bellum*) для досягнення своєї мети.

І в цьому аспекті досить важливо акцентувати увагу на позиції Генерального секретаря ООН Антоніу Гутерреша, який зазначив, що геноцид на Донбасі є штучною оманою [3], створеною ще дуже давно для збройної агресії проти Грузії, України, Молдови.

Вбачається, вчинки рф варто розцінювати як геноцид українського народу, адже своїми діями вони призводять до знищення, не беручи до уваги ні етнічну групу, ні мову. Вони забирають у людей базові права, яких закріплено статтею 3 Загальної декларації прав людини – право на життя, право на свободу і особисту недоторканість тощо [4].

Слід також вказати, що у контексті глобалізаційних процесів, загальнонаціональних викликів та численних багатовекторних трансформаційних перетворень, а також цілої низки внутрішніх та зовнішніх загроз, зокрема,

збройної агресії з боку російської федерації, наявності окупованих територій та гуманітарної інтервенції росії, перед Україною постали чергові надважливі завдання щодо гарантування сталого суспільного розвитку, забезпечення вільного розвитку кожного окремого громадянина та можливостей реалізовувати закріплені на конституційному рівні його права, свободи та інтереси, а також всебічного укріплення суверенітету. Адже згідно положень статті 1 Конституції України, нашу країну проголошено демократичною, соціальною, правовою державою [6]. Зазначене обумовлює нагальність утвердження та захисту механізмів функціонування саме такої держави.

Між тим, на теперішній час ситуація, яка склалася в Україні, призвела до змін в конституційно-правовій політиці, зумовила нагальність потреби в удосконаленні законодавства та спричинила метаморфози у галузях міжнародного права. Беззаперечно, чимало проблемних питань досі стоять «ребром», наразі можемо спостерігати випадки масових порушень конституційних засад, як-от примусова зміна громадянства або ж так звана «депортація».

Разом із тим, не можна не вказати, що у сучасному розумінні термін «депортація» – це примусове видворення особи з території іноземної держави у зв'язку з порушенням цією особою законодавства держави, на території якої вона перебуває. Варто звернути увагу і на те, що термін «депортація» корелюють з виселенням країною з недемократичним режимом за свої межі своїх громадян, з позбавленням останніх громадянства.

Повертаючись до попередньої дилеми, слід вказати, що на теперішній час суспільство досить стривожене тим, що не зважаючи на численні випадки, поняття масового примусового вивезення державою іноземних громадян у межах «гуманітарної інтервенції» досі не знайшло свого належного відображення та правового закріплення у положеннях чинного законодавства. У той же час, значення конфлікту для міжнародного співтовариства та подальші дії для відновлення миру стали ще більш гострими питаннями [5].

Узагальнюючи, відмітимо, що маючи на меті порушити територіальну цілісність нашої держави, дестабілізувати економіку, похитнути суспільно-

політичну стабільність з метою загарбання території, зниження життєвого рівня населення, а також вжиття заходів, що призводять до виникнення загроз енергетичній, критичній, екологічній та інформаційній безпеці України, країна-агресор виправдовує свої дії «гуманітарною інтервенцією», якої спрямовано на захист російськомовного населення.

Між тим, вказана «гуманітарна інтервенція» росії не санкціонована ООН чи іншими міжнародними організаціями. Більш того, на теренах міжнародного простору вказані дії розглядаються як порушення суверенітету України. А зважаючи на відсутність факту явної гуманітарної катастрофи, доказів масових порушень прав людини з боку України чи геноциду, беззаперечно, «гуманітарна інтервенція» росії проти України є незаконною з точки зору норм та принципів міжнародного права у сфері дотримання та захисту прав та свобод людини як фундаменту сучасного міжнародного правопорядку.

І в цьому аспекті необхідно відмітити важливість правових підстав для проведення гуманітарної інтервенції як вимушеного заходу та дотримання міжнародних стандартів, зокрема, урахування вказівок ООН. Адже не випадково вказаний засіб захисту прав людини є одним із найбільш суперечливих у сучасній теорії та практиці міжнародного права. Для росії ж, не зважаючи на проголошені мотиви втручання (захист прав людини), «гуманітарна інтервенція», йдучи у розріз з міжнародними нормами та стандартами про права людини, стала лише формальним приводом для виправдання широкомасштабного військового нападу на Україну як суверенну державу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. UN Charter_Ukrainian.pdf. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
2. Глотов Б., Калитюк Л. Трансформація державного суверенітету в умовах глобалізації: український контекст. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 4. С. 6-14.

3. Генсек ООН: на Донбасі немає геноциду, а росіяни – не миротворці. URL : https://lb.ua/world/022/02/23/506432_gensek_oon_donbasi_nemaie.html
4. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
5. How Russia's Invasions of Ukraine Violates International Law. URL: <https://www.cfr.org/article/how-russias-invasion-violates-international-law>
6. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.

Ключові слова: гуманітарна інтервенція, агресія, депортація, ООН, права людини.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Мануїлова Катерина Вікторівна.

ЩОДО ЗАБОРОНЕНИХ МЕТОДІВ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ.....	267
Собко Ростислав Олексійович	
ПРАВОВИЙ СТАТУС ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ	
ПРАВИ.....	271
Соловей Вікторія Вікторівна	
УКРАЇНА ТА РИМСЬКИЙ СТАТУТ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РАТИФІКАЦІЇ.....	275
Юрченко Дар'я Володимирівна	
ЩОДО ГУМАНІТАРНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ росії ПРОТИ УКРАЇНИ.....	279
СЕКЦІЯ № 7. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В РЕАЛІЯХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	284
Масловська Єлизавета Денисівна	
ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЩОДО ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	284
Неменуша Дарія Вадимівна	
ДОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНОЮ: ВИКЛИКИ МИРНОГО ТА ЗБРОЙНОГО ЧАСУ.....	287
Решетило Яна Сергіївна	
КОНВЕНЦІЯ МОНТРЕ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ.....	292
СЕКЦІЯ № 8. ПРАВО МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.....	297
Оглу Рані Володимирівна	
ПРАВОВА ОСНОВА СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ БЕЗ'ЯДЕРНИХ ЗОН.....	297
Путята Віталій Олегович	
ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ.....	300
Разбітнов Євген Сергійович	
ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ГІБРИДНИХ ВІЙН В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	307
Соловей Анна Олегівна	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	310
Тарасенко Марія Леонідівна	
РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ.....	314